

(Вечерње новости, 16.1.2010)

Буџет Србије припреман је готово четири месеца. И само што је усвојен, крајем 2009. године, а мере којима је орочен кренуле у примену, за министарку финансија Диану Драгутиновић отворили су се многи проблеми. Динар је почео лагано да пада, а Народна банка Србије је као један од основних разлога јачања евра навела то што је Влада Србије, након усвојеног ребаланса за прошлу годину, исплатила буџетске кориснике и тако повећала количину динара у оптицају.

Утисак да је, заправо, слабљење динара условила лоша координација између Владе и Народне банке Србије, министарка финансија оштро демантује.

- Не бих могла да се сложим са оценом да није било координације између државе и НБС – каже на почетку разговора за “Новости”.

Да ли сте централној банци најавили продају велике количине евра пред Нову годину?

- Куповина динара за девизе које је држава повукла од Међународног монетарног фонда била је, наравно, најављена. Сама процедура повлачења тих евра трајала је скоро две недеље и, наравно, обављала се преко централне банке. Значи, држава је продала девизе Народној банци Србије.

Да ли је држава све девизе које је продала и расподелила буџетским корисницима?

- Ми јесмо заменили девизе за динаре, али их тада нисмо и потрошили. Највећи део динара насталих продајом наших девиза остао је нетакнут и налази се на рачуну државе код НБС. Самим тим, он није могао утицати на раст динарске ликвидности.

Гувернер НБС каже да све то мора да се дешава ако смо се одлучили да држава има велики дефицит буџета...

- У целини, иако је држава, у прошлој години, имала дефицит од 93 милијарде динара, вредност емитованих државних записа је износила 100 милијарди динара, што значи да, упркос дефициту, држава није била генератор вишка ликвидности. Она је трошила више него што је прикупила порезима, јер су неки други, као што су становништво и предузећа, трошили мање. И, на крају, иако је просечан месечни дефицит државе око седам милијарди динара, у току месеца држава буде и у суфициту, а некад јој је дефицит већи, некад мањи. Тако, на пример, између 10. и 15. сваког месеца држава по правилу има суфицит. У то време се наплаћује порез на додату вредност. С друге стране, највеће дневни мањак у односу између прихода и расхода бележимо око 5. и око 20, јер је тада исплата пензија.

Да ли сте анализирали шта се дешава са курсом у време када држава врши те исплате?

- Курс се, дефинитивно, не помера са сваком променом ликвидности у систему. Дефицит који држава има и промена ликвидности коју дефицит изазива већи је, на пример, приликом исплате пензија него што је био последња два дана децембра прошле године. При томе, овај раст ликвидности је био привремен, јер је држава у периоду од 4. до 12. јануара повукла 12 милијарди динара, дакле смањила ликвидност. О томе сведочи раст депозита државе на рачуну код НБС.

Курс је, ипак, баш тада растао...

- Мислим да је расправа о курсу издраматизиована тражењем кривца за његово померање. Курс флукуира као што се померају цене нафте, метала и хране на светском тржишту. И свака промена курса је неки сигнал. Јер, привреда је као и породица. Што је већи дефицит, потребно је веће прилагођавање. А ако би прилагођавање изостало, привреда се неће опоравити.

Значи, држава ће тек у јануару да троши динаре које је добила продајом евра ММФ?

- Средства која је држава конвертовала готово су нетакнута и налазе се на рачуну државе код НБС. Она су довољна за покривање дефицита, не само у јануару, већ у неколико наредних месеци.

Зашто је Влада одлучила да у 2010. години не примењује закон којим се ограничавају плате државних чиновника и функционера?

- Буџет за 2010. годину претпоставља замрзнуте зараде свих који раде у државном сектору. Дакле, одустало се само од њиховог смањења, односно “опорезивања” зарада већих од 40.000 динара. Подсећам да ова мера није уведена за цео јавни сектор, већ само за државну администрацију. А учешће оних који имају плату већу од 40.000 динара у државној администрацији је тек 15 одсто. Све у свему, по овој основи се прикупило нешто више од милијарду динара, са искључивом наменом да се помогне онима који су угрожени услед ефеката изазваних финансијском кризом.

Синдикати многих јавних предузећа траже од Владе да се повећају зараде бар за проценат остварене инфлације. Са ЕПС је већ постигнут неки договор. Хоће ли Влада одобрити повећање зарада и другима?

- Јавна предузећа, као и сва остала предузећа, могу пословати са добитком и губитком. Иако је њихова добит у великој мери резултат монополског положаја, ради унапређења рада тих предузећа и повећања добити у будућности некада је оправдано да запослени осете корист од доброг пословања предузећа. Али, не на терет пореских обвезника. И не на терет већег задуживања или угрожавања основних макроекономских циљева. Ипак, оно што је недвосмислено јесте да буџет, који је тек усвојен, а који предвиђа дефицит од 107 милијарди динара, претпоставља непромењене зараде буџетских корисника.

Било је већ најављено да би и буџетски корисници могли да рачунају на веће плате и, наравно, пензије. Мислите ли да је, с обзиром на усвојену економску политику, то у овој години и реално?

- Готово је невероватно да се, непосредно након усвајања буџета и договора са ММФ, говори о расту зарада, иако се зна да је њихово замрзавање једна од основних полуга договора. Такође, Програм са Међународним монетарним фондом предвиђа да ће се евентуално бољи приходи од планираних искористити за смањење дефицита који свакако није мали. Ако претпоставимо да се плате запослених који се финансирају из буџета и пензије коригују само за инфлацију, то би значило веће трошкове од планираних за минимум 60 милијарди динара.

Све је више штрајкова и у приватизованим предузећима. Могу ли она да рачунају на финансијску помоћ државе?

- Штрајкови у лоше приватизованим предузећима по много чему су различити од најављених штрајкова у јавним предузећима. Тако, на пример запослени у ЈП Електропривреда Србије имају више од два пута веће зараде од просечних зарада у земљи, што значи да су и зараде за рутинске, административне послове знатно веће него у другим предузећима или државној администрацији. Природно би било очекивати да се за приближно исти посао, претпостављајући флексибилно тржиште рада, добија приближно иста зарада. Управо због ове чињенице, улога државе је да контролише зараде и задуженост јавних предузећа. Кад су лоше приватизована предузећа у питању, улога државе је да утврди да ли је нови власник испунио своје обавезе. Ако није, држава треба да посредује у преговорима између власника и радника, односно, да својим ауторитетом доведе до договора. На самом крају, улога државе је да помогне угроженима. Дакле, социјална помоћ државе мора бити доступна свима под истим условима. Али, не заборавимо да и локална самоуправа има обавезу да помогне.

Најавили сте скорије доношење измена пореских закона. Касни ли се са тим?

- У овом тренутку спремне су промене Закона о порезу на добит. Променама се смањује број пореских ослобађања, посебно у областима које су се показале као често коришћене могућности за креативно тумачење и избегавање плаћања. Промене Закона о порезу на имовину су у завршној фази.

Уочени су сви недостаци садашњег закона: ниски приходи од овог пореза, лош обухват, апсурдно вредновање основице и нерационални порески кредити. Кад се подвуче црта,

држава је заиста кредитирала најбогатије. Најзначајније измене односе се на вредновање основице и другачије одређивање пореског кредита. Ипак, чини ми се да садашње решење не обезбеђује жељену прогресивност овог пореза. У наредним данима, покушаћемо да пронађемо још правичније решење.

Чује се да је покушај примене нових систематизација и отказа чиновницима изазвао приличне проблеме у многобројним Владиным институцијама. Да ли је, заправо, тај процес рационализације могуће применити одмах?

- Закон је захтевао да сва министарства доставе нове систематизације до краја децембра, што је учињено. Дакле, не касни се. Неко, ипак, треба да прегледа достављене систематизације. Иако се ради о државним службеницима, то су људи који имају своје породице.

Мисија Фонда долази на преговоре крајем фебруара. Да ли ће до тада бити припремљен нацрт Закона о пензијском систему, а који они означавају као важан?

- Могу само да кажем да нам је реформа пензијског система потребна, независно од кризе и споразума са ММФ. Знам да се ради на закону и да је једина спорна ствар начин индексације пензија. Међутим, још током преговора пронађено је прихватљиво решење. Дакле, верујем да ће Влада до краја фебруара усвојити нови закон.

(Разговор водила **Гордана Булатовић**)